

Diarienummer: 0026/14

Handläggare: Mats Boogh
Tel: 031 – 368 54 55
E-post: mats.boogh@gshab.goteborg.se

Kommunfullmäktiges uppdrag om översyn av GS Trafikantservice AB med avseende på förändringar i associationsform

1. Godkänna Göteborgs Stadshus AB:s översyn av GS Trafikantservice AB med förslag om oförändrat huvudmannaskap för samtliga enheter i GS Trafikantservice
2. Översända ärendet till kommunstyrelsen/kommunfullmäktige

Sammanfattning

Kommunfullmäktige i Göteborg beslutade 2014-06-05 att ge Göteborgs Stadshus AB i uppdrag att utreda om det finns delar av den verksamhet som idag bedrivs inom GS Trafikantservice AB som istället kan övertas av någon av stadens nämnder. Uppdraget gavs i anslutning till bolagsutredningens avlämnande av "Förslag till framtida inriktning för bolag inom Göteborgs Stad – Kollektivtrafik".

En översyn av verksamheten i GS Trafikantservice AB har genomförts och Göteborgs Stadshus sammantagna bedömning är att det föreligger risker med, att med bibehållen verksamhet och kvalitet, överföra hela eller delar av GS Trafikantservice AB till en nämnd i Göteborgs kommun. Stadshus AB har svårt att se vinster som skulle motivera en överföring av hela eller del av verksamheten i enlighet med utredningsuppdraget.

Ekonomiska konsekvenser

Ärendet bedöms inte medföra några ekonomiska konsekvenser förutsatt att verksamheten i GS Trafikantservice AB drivs vidare under nuvarande huvudman. En överföring av verksamheten från bolagsform till nämndform kräver enligt gällande skatterätt att överföringen marknadsvärderas och att realisationsvinsten beskattas. Omsättningen i GS Trafikantservice AB uppgick 2016 till 65 mnkr och resultat efter finansiella poster till 4,5 mnkr. Balansomslutningen uppgick till 69 mnkr och bestod i allt väsentligt av omsättningstillgångar. Endast 0,1 mnkr utgjordes av anläggningstillgångar.

Olika perspektiv

Barnperspektivet

Ärendet bedöms inte få några effekter inom barnperspektivet.

Jämställdhetsperspektivet

Ärendet bedöms inte få några effekter inom jämställdhetsperspektivet.

Mångfaldsperspektivet

Ärendet bedöms inte få några effekter inom mångfaldsperspektivet.

Miljöperspektivet

Ärendet bedöms inte få några effekter inom miljöperspektivet.

Omvärldsperspektivet

Ärendet bedöms inte få några effekter inom omvärldsperspektivet.

Bilagor

-

Expediering

1. Kommunstyrelsen
2. Göteborgs Spårvägar AB
3. Göteborgs Spårvägar Trafikantservice AB

Bakgrund

Kommunfullmäktige beslöt 2014-06-05, § 12, i samband med beslut avseende bolagsöversynen, att uppdra åt Göteborgs Stadshus ”att utreda om det finns delar av den verksamhet som idag bedrivs inom GS Trafikantservice AB som istället kan övertas av någon av stadens nämnder”.

Ovanstående uppdrag är ett i raden av flera utredningar och översyner av verksamheter och bolag inom kollektivtrafikklustret under senare år. Bland annat beslutade kommunfullmäktige, vid samma tillfälle som ovan (2014-06-05), att uppdra åt kommunstyrelsen att ”utreda möjligheterna att överföra spårvagnsverksamheten från bolaget till Staden, för fortsatt drift under egen eller med annan verksamhet gemensam nämnd”. Stadsledningskontoret redogjorde översiktligt för konsekvenser vid en överföring av spårvagnsverksamheten som information i kommunstyrelsen i december 2014.

Kommunfullmäktige beslutade därefter, vid sammanträde 2016-02-25, att ge kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med Västra Götalandsregionen ta fram ett gemensamt utredningsuppdrag i syfte att föreslå en förändrad ansvarsstruktur avseende spårvagnstrafiken. En sådan utredning är presenterad i såväl kommunfullmäktige i Göteborg (november 2016) som i regionstyrelsen (februari 2017) med inriktning att fortsätta dialog utifrån alternativet att Västra Götalandsregionen överlämnar ansvar för spårvagnstrafiken till Göteborgs Stad.

Vid fullmäktigesammanträdet 2016-02-25 gavs även i uppdrag till Göteborgs Stadshus att förbereda för att Göteborgs Stads ägande i Göteborgs Spårvägar Buss AB avvecklas genom försäljning. Efter utredning beslutade kommunfullmäktige i december 2016 att ej avveckla GS Buss AB genom försäljning.

Ärendet

Kommunfullmäktige i Göteborg beslutade 2014-06-05 att ge Göteborgs Stadshus AB i uppdrag att utreda om det finns delar av den verksamhet som idag bedrivs inom GS Trafikantservice AB som istället kan övertas av någon av stadens nämnder. Uppdraget gavs i anslutning till bolagsutredningens avlämnande av ”Förslag till framtida inriktning för bolag inom Göteborgs Stad – Kollektivtrafik”.

Övergripande organisation av kollektivtrafiken

Västra Götalandsregionen är den myndighet som ansvarar för stadens kollektivtrafik. Myndighetens roll är att bestämma hur kollektivtrafiken ska fungera och utvecklas genom att besluta i de större och strategiska frågorna. Västtrafik AB, ett trafikföretag ägt av Västra Götalandsregionen, har därefter i uppdrag att verkställa myndighetens beslut genom att upphandla kollektivtrafiktjänster för såväl Göteborg som övriga regionen.

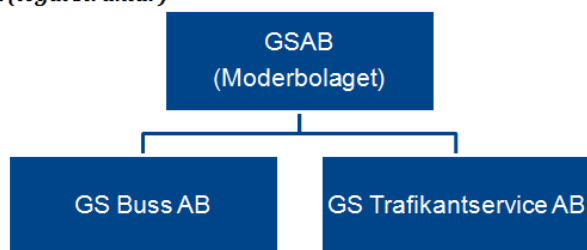

För spårvagnsverksamheten gäller i nuläget att denna är direkttilldelad till Trafiknämnden i Göteborgs kommun av Västtrafik AB till och med 2019. Trafiknämnden har i sin tur tilldelat Göteborgs Spårvägar AB uppdraget. I det direkttilldelade uppdraget till Göteborgs Spårvägar AB ingår underhåll av vagnar och spårvägsbanan samt ansvar för trafikledningen av spårvagnstrafiken i Göteborg och Mölndal, lokaliserad på Rantorget. Övriga verksamheter i kollektivtrafikklustret har, med något undantag, sin grund i avtal som vunnits i konkurrens med andra operatörer.

Organisation av verksamheter i kollektivtrafikklustret

Göteborgs Spårvägar AB är ett helägt dotterbolag till Göteborgs Stadshus och moderbolag i kollektivtrafikklustret. GS Trafikantservice AB ägs till 100 % av Göteborgs Spårvägar AB och i koncernen ingår även det helägda dotterföretaget GS Buss AB.

Organisation (legal struktur)

Uppdrag och ansvar för bolagen inom kollektivtrafikklustret

GS Trafikantservice AB ansvarar i huvudsak för trafikledningen vid Nils Ericssons-terminalen, service, underhåll och information inom Göteborgsområdets kollektivtrafik i syfte att underlätta såväl resandet som kommunikation med resenärer och invånare samt att bidra till en ökad trivsel och trygghet i kollektivtrafiken. Bolagets verksamhet, som i huvudsak är upphandlad i konkurrens, bedrivs mot följande huvudsakliga avtal: Trafikledning – Nils Ericssons Terminalen (TL-NET), Trafikservicejänster, Hållplatsservice, Hittegods samt Hammarkullen. Hammarkullen utgör sedan 2014 en del av det direkttilldelade Spårvagnsavtalet. Uppdragsgivare i avtalen ovan är Västtrafik AB.

Moderföretaget Göteborgs Spårvägar AB ansvarar för att bedriva spårvagnstrafik och anläggningsverksamhet (*trafikledning, förare, banteknik och fordonsteknik*) inom Göteborgs och Mölndals kommuner. Verksamheten är till och med 2019-12-31 direkttilldelad till bolaget från Västtrafik AB via Trafiknämnden i Göteborgs kommun. Roller och ansvar för spårvagnstrafiken från och med 2020-01-01 är för närvarande föremål för utredning och dialog i enlighet med vad som beskrivits ovan.

GS Buss AB bedriver linjetrafik med bussar (*trafikledning, förare och busservice*). Verksamheten i GS Buss AB är, på samma sätt som i GS Trafikantservice AB, upphandlad i konkurrens.

Moderföretaget Göteborgs Spårvägar AB hanterar och svarar för resurser som krävs för koncernens styrning, ledning och koncerngemensamma funktioner inom ekonomi, HR och inköp. GS Trafikantservice är således ett operativt driftsbolag som köper stödfunktioner från koncernmodern.

GS Trafikantservice AB – avtal och enheter

Avtal

Nedan ges en sammanfattande beskrivning över bolagets väsentligaste avtalsområden i relation med Västtrafik AB:

Avtal	Kund	Beskrivning	Avtalstid
Hållplatsservice	Västtrafik AB	Drift och underhåll av hållplatsutrusning och terminaler.	2015-04-01 – 2020-03-31 Möjlig förlängning 2 år
Terminalledning NET	Västtrafik AB	Trafikledning, terminalvärdar	2012-02-01 – 2018-01-31
Trafikservice-tjänster	Västtrafik AB	Planering och samordning av trafikant- och förarinformation. Avtalet innehåller även skyltillverkning, tabelluppsättning, informatörer och störningsledning	2013-01-01 – 2017-12-31
Hammarkullen	Västtrafik AB	Biljettförsäljning, information och stationsbevakning	Ingår sedan 2014 i spårvagnsavtalet
Hittegods	Västtrafik AB	Hittegodshantering för Göteborgs stadstrafik	2017-01-01 – 2020-06-30 Möjlig förlängning 2 år

Under senare år har bolaget förlorat några större avtalsområden, t ex bemanningen av västtrafikbutikerna, biljettkontrollen och tågvärdarna.

En utmaning för bolaget utgörs av att utveckla verksamheten och behålla de befintliga avtalen i kommande upphandlingar samt att vara framgångsrik i upphandling inom de avtalsområden där man förlorat verksamhet till andra leverantörer de senaste åren. Bolaget bedriver ett kontinuerligt

arbete med att förbättra och utveckla verksamheten och tjänsterna i syfte att säkerställa attraktivitet som kan leda till såväl fortsatta avtal och nya affärer kopplat till befintliga avtal.

Samtliga verksamheter i GS Trafikantservice AB, exklusive Kommunikationsteknik, är ISO-certifierad. Enheten Kommunikationsteknik kommer under hösten 2017 att integreras i verksamhetsledningssystemet och därefter ingå i recertifiering i maj 2018. Vidare pågår ett kontinuerligt arbete med att succesivt förbättra verktyg för mätning av beställarnas nöjdhet (NBI) samt att genom ledarskap och medarbetarskap utveckla verksamheternas effektivitet och lönsamhet.

Enheter

Verksamheten i GS Trafikantservice AB har, med viss variation i omfattning, bedrivits sedan 1994. Sedan 2009 bedrivs verksamheten i eget aktiebolag under namnet GS Trafikantservice AB.

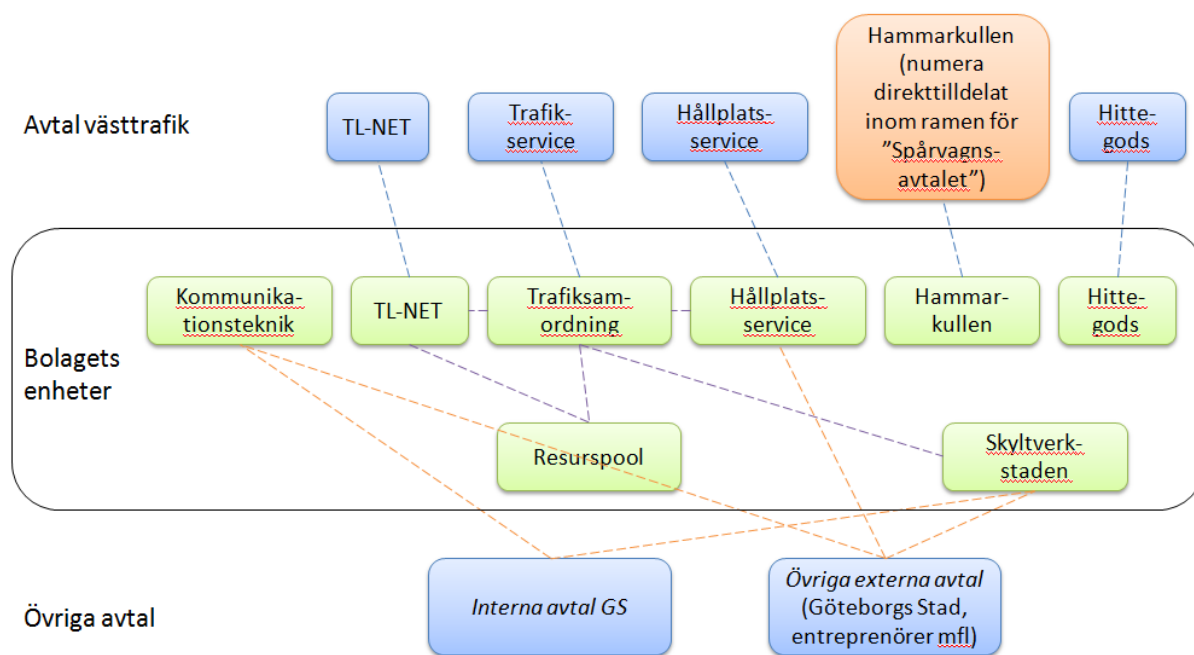
Bolaget har ca 180 medarbetare varav 60 är tillsvidareanställda, övriga två tredjedelar är timanställda, i resurspoolen, och tjänstgör i samband med utökade behov inom enheterna Terminalledning och Trafiksamordning.

Bolaget redovisar, och har historiskt redovisat positiva ekonomiska resultat. 2016 uppgick omsättningen till 62 mnkr och resultat efter finansiella poster uppgick till 5 mnkr.

Avtalsområdena inom GS Trafikantservice har i stor utsträckning styrt utformningen av bolagets interna organisation. Vid förändring i avtalsstruktur genomförs förändringar i organisationen med målet att tydliggöra ansvar och säkerställa att avtal uppfylls.

Det bedöms av Göteborgs Spårvägar som viktigt för alla verksamhetens enheter med entreprenörskap och att finnas i miljö som är marknadsorienterad. I ledningsgruppsarbetet är det en tillgång att de olika avtalen är representerade. Detta gäller samtliga enheter och i synnerhet enheter som ansvarar för avtal.

Nedan ges en översiktlig bild över vilka enheter som ansvarar för och arbetar mot olika avtalsområden, dels upphandlade och direkttilldelade avtal från Västtrafik och dels övriga externa och interna avtal.

Trafikledning - NET

Trafikledning - NET ansvarar för trafikledningsavtalet som upphandlades av Västtrafik AB för tiden februari 2012 till och med januari 2016 med en möjlig förlängning till och med januari 2018. Optionen har utnyttjats och avtalet gäller till och med januari 2018.

Verksamheten syftar till att leda, övervaka och vid behov ge service till busstrafik med anslutning till Nils Ericssons Terminalen. Avtalet innebär att uppdrag utförs för Västtrafik, Samres och samtliga tågbolag som trafikerar Göteborg med buss över Nils Ericssons Terminalen.

Antalet fast anställda medarbetare på enheten uppgår till ca 20 personer i olika befattningar. I samband med evenemang, större arbeten eller särskilda händelser etc. används timanställda medarbetare från bolagets Resurspool.

Omsättningen bedöms uppgå till ca 15 mkr för 2017. Vid ingången av nuvarande avtal 2012 uppgick omsättningen i avtalet till ca 5 mkr. Under avtalets löptid har Västtrafik AB utökat beställning samt att GS Trafikantservice AB paketerat och levererat ökade volymer och förbättrad service.

Trafiksamordning

Trafiksamordning ansvarar för avtal som upphandlades av Västtrafik AB för tiden januari 2013 till och med december 2015 med möjlig förlängning i 2 år. Optionen har utnyttjats och avtalet gäller i nuläget till och med december 2017.

Trafiksamordningen syftar till att säkra framkomligheten i Göteborgsområdet för kollektivtrafiken vid planerade trafikomläggningar under evenemang och spår-, ban- och vägarbeten. I detta arbete krävs samverkan med flera parter främst Västtrafik, bolagets informatörer, entreprenörer av olika slag, trafikföretag, väg och banhållare m fl. Internt samverkas med skyltverkstaden som tillverkar informationsmaterial som används i samordningen samt bolagets resurspool där extrapersonal kan erhållas vid större insatser. Trafiksamordningen beskrivs av kollektivtrafikklustret som en mycket strategisk och central verksamhet vad gäller att genomföra och planera för kollektivtrafiken i stadsmiljön.

Ca 600 trafikomläggningsprojekt genomförs per år och avser allt ifrån hållplatsavstängning några timmar till totalomläggning av hela kollektivtrafiknätet i samband med stora evenemang som t ex Göteborgsvarvet.

Störningsledningen syftar till att koordinera information till kunder och resenärer i samband med akuta störningar i kollektivtrafiken. Även i detta avtalsområde är samverkan omfattande och inkluderar bland annat media, ”blåljusmyndigheter”, trafikledning hos trafikföretag, väg- och banhållare. Dessutom ska det interna arbetet samordnas mellan främst störningsledare, informatörer och trafikdirigerare.

I verksamheten finns totalt ca 8 tillsvidareanställda medarbetare. Vid behov används för såväl samordning som störningsledning medarbetare från bolagets resurspool. Inom enheten finns en strategisk störningsledare som har till uppgift att utveckla särskilda scenarios för strategiska platser och knutpunkter i staden.

Den budgeterade omsättningen för 2017 beräknas uppgå till ca 9-10 mnkr.

Trafiksamordning nyttjar tjänster från de interna enheterna Resurspool, Skyltverkstad samt i vissa situationer Hållplatsservice.

Skyltverkstaden

Denna enhet har inget eget avtalsansvar gentemot Västtrafik AB. Enheten levererar tjänster till Trafiksamordning i syfte att uppfylla avtalet avseende Trafikservicetjänster. I den mån det uppstår ledig kapacitet utförs uppdrag bland annat för Västtrafik, Göteborgs Stad samt olika bussbolag.

Verksamheten består i att designa, tillverka och montera dekaler och skyltar samt foliering av fordon.

Budgeterad omsättning för 2017 uppgår till ca 4-5 mnkr.

Den tillsvidareanställda personalen uppgår till ca 5 medarbetare samt att viss timanställd personal nyttjas vid olika tillfällen.

Resurspoolen

Resurspoolen, i likhet med skyltverkstaden, har inget eget avtalsansvar gentemot Västtrafik AB. Enheten bidrar med personal till enheterna Trafikledning – NET och Trafiksamordning i syfte att uppfylla avtalen Trafikledning – NET och Trafikservicetjänster. I viss omfattning utförs, vid toppar i arbetsbelastning, bemanningsuppdrag till stöd för andra verksamheter inom koncernen Göteborgs Spårvägar.

Resurspoolen omfattar, utöver en mindre grupp om 5 fem personer med ansvar för ledning och personalplanering av poolen, ca 120 timanställda personer med olika utbildning och kompetens. Resurspoolen har också ett utvecklat samarbete med externa bemanningsföretag i syfte att säkerställa resurser i poolen.

Den budgeterade omsättningen 2017 uppgår till ca 9 mnkr.

Hammarkullen

Denna enhet ingår sedan 2014 som en del i det direkttilldelade spårvagnsavtalet. I enhetens arbetsuppgifter ingår bevakning, information och färdbevisförsäljning vid stationen i Hammarkullen.

Omsättningen är för 2017 budgeterad till ca 4 mnkr och verksamheten består utöver enhetschefsfunktion av fyra stationsvärdar.

Hittegods

Hittegods är ansvarig för avtal avseende Hittegods upphandlat från Västtrafik AB och avser tiden 2017-01-01 – 2020-06-30. I avtalet finns möjlighet att förlänga utförandet i två år.

Den budgeterade omsättningen för 2017 uppgår till ca 4 mnkr. Bemanningen utgörs av ca 5 personer.

Hållplatsservice

Denna enhet är ansvarig för avtalet rörande Hållplatsservice upphandlat av Västtrafik och avtalstiden sträcker sig från 2015-04-01 – 2020-03-31 med möjlighet att förlänga utförandet i två år. Verksamheten utgörs av drift och underhåll av hållplatsutrustning i ett av de distrikt som upphandlas från Västtrafik. Verksamheten omfattar dessutom ansvar för anslag på hållplatser i Göteborg, Partille och Mölndal. I den mån det uppstår ledig kapacitet utförs uppdrag bland annat för Göteborgs Stad och Gothia Cup.

Den budgeterade omsättningen för 2017 uppgår till ca 15 mnkr.

Kommunikationsteknik

Inom kollektivtrafikklustret har nyligen en översyn av organisationen genomförts vilket bland annat medfört att enheten Kommunikationsteknik överförts från moderbolaget till GS Trafikantservice AB.

Kollektivtrafiken har i allt större utsträckning infört olika servicetjänster som bygger på kommunikationsteknik. Bland annat samordnar enheten RAKEL på uppdrag av Göteborgs kommun samt att tjänster levereras internt inom klustret till buss- och spårvagnsverksamheterna. Systemet RAKEL är ett kommunikationsverktyg och ägs och drivs av myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Omsättningen uppgår till ca 22 mnkr och ca 18 personer är anställda i enheten.

Juridiska/legala aspekter

Generellt gäller att kommuner och landsting får driva näringsverksamhet, om den drivs utan vinstsyfte, och går ut på att tillhandahålla allmännyttiga anläggningar eller tjänster åt medlemmarna i kommunen eller landstinget (2 kap 7 § kommunallagen). Detta gäller såväl om verksamhet bedrivs i bolagsform eller i förvaltningsform och kommunallagens principer om bland annat självkostnad gäller oavsett driftsform.

GS Trafikantservice AB agerar på en konkurrensutsatt marknad och verksamheten bygger på upphandlade avtal. Det saknas uttryckligt stöd i upphandlingslagstiftningen att överföra ett upphandlat kontrakt från ett kommunalt bolag till en kommunal nämnd varför ingångna avtal inte kan överföras under pågående avtalsperiod (Lagen om offentlig upphandling).

Generellt gäller också att en överföring av verksamhet från bolagsform till förvaltningsform kräver att det utreds huruvida övergången är att betrakta som en verksamhetsövergång alternativt att verksamhet upphör, då olika arbetsrättsliga regler påverkar vad som gäller för de anställda i verksamheten (t ex Lagen om anställningsskydd och Medbestämmandelagen). Bedömningen huruvida en överföring av verksamhet är att betrakta som en verksamhetsövergång eller ej görs utifrån bland annat om verksamhetens uppdrag kvarstår, om verksamhetens kunder är desamma före som efter övergången och om kontrakt avseende lokaler och inventarier tas över av den nya huvudmannen. Vidare krävs vid en verksamhetsövergång översyn av kollektivavtal och pensionslösningar i de delar där den mottagande nämnden har andra avtalsvillkor.

Göteborgs Stadshus bedömning

I uppdraget från kommunfullmäktige har Göteborgs Stadshus att värdera huruvida det finns delar av bolagets verksamhet som kan övertas av någon av stadens nämnder. Avtalsområdena inom GS Trafikantservice AB styr och har i stor utsträckning styrt bolagets interna organisation där flera organisatoriska enheter är tydligt kopplade till olika avtal, främst i relation med Västtrafik AB.

GS Trafikantservice AB har stark koppling och beroenden till övrig verksamhet i klustret. Ska verksamhet överförs till någon av stadens nämnder är det svårt att se någon enskild enhet eller enskilt avtalsområde lämpligt att flytta, därtill är verksamheten alltför integrerad. En överföring till nämnd skulle ur det perspektivet omfatta större delen av bolagets verksamhet.

Legalt är det inte möjligt att överföra befintliga avtal till ny huvudman. En överföring till nämnd av avtalsbunden verksamhet innebär således att verksamheten dessförinnan måste upphandlas på nytt och nya avtal tecknas. Ett alternativ är att bolagets organisation och enheter överförs till nämnd medan bolaget GS Trafikantservice AB finns kvar med enda syfte att under befintlig avtalstid ansvara för nuvarande avtal och att nya avtal successivt tecknas med en ny huvudman. (jfr Göteborgs Stads Upphandlings AB)

Det förefaller svårt att definiera en förvaltning där uppdragen lämpligen kan inrymmas och harmoniera med övrig verksamhet. GS Trafikantservice AB verkar på en marknad, vilket bolaget arbetat länge med att utveckla anpassning till. Trafikkontorets uppdrag kan vid en första anblick förefalla lämplig för att också inrymma bolagets verksamhet. Till skillnad från trafikkontorets mer långsiktiga strategiska planering är verksamhet och planering inom GS Trafikantservice AB av operativ karaktär i samverkan mellan olika enheter, t ex planering, trafikledning, resurspool och skyltverkstaden.

Sammantaget gör Göteborgs Stadshus bedömningen att det föreligger risker med, att med bibehållen verksamhet och kvalitet, överföra hela eller delar av GS Trafikantservice AB till en nämnd i Göteborgs kommun. Göteborgs Stadshus har svårt att se vinster som skulle motivera en överföring av hela eller del av verksamheten i enlighet med utredningsuppdraget.